SELÂM ÂDÂBI

[Türkçe]

آداب السلام

[باللغة التركية]

Muhammed et-Tuveyjrî

محمد التويجري

Terceme eden : Muhammed Şahin

ترجمة: محمد بن مسلم شاهين

Tetkik eden: Ümmü Nebil

مراجعة: أم نبيل

Rabva Semti İslâmî Dâvet Bürosu

المكتب التعاوني للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة بمدينة الرياض

1428 - 2007

islamhouse.com

Hamd, yalnızca Allah'adır. Salât ve selâm da Peygamberimiz Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'edir.

Âdâb kelimesi, edeb kelimesinin çoğulur.

Edebin anlamı: Sözlerin, fiillerin ve ahlâkın güzelliklerinden övülen şeylerin kullanılmasıdır.

İslâm, noksansız, kâmil bir dîndir. İnsan hayatını her yönüyle düzenlemiş, ona faydalı şeyleri emretmiş, zararlı şeyleri yasaklamış, yeme ve içmesinden önce, uykusundan önce ve uykusundan uyandıktan sonra, mukimlik halinde ve yolculuğu sırasında ve diğer hallerde, hem kendisi, hem de başkasıyla ilgili birtakım âdâbı farz kılmıştır.

Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

| |z y w v u t s r q p [

} ~ ٱلْعِقَابِ ﴿٧﴾ Z [سورة الحشر من الآية: ٧]

"Rasûl (Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-) size neyi verdiyse onu alın, size neyi de yasakladıysa ondan vazgeçin. (Emirlerini yerine getirmek ve yasakladıklarından da sakınmak sûretiyle) Allah'tan korkun. Şüphe yok ki (emir ve yasaklarına aykırı hareket edenler için) Allah'ın azabı çetindir." [1]

Kur'an ve sahih sünnette gelen bu âdâbdan bazıları şunlardır:

1. SELÂM ÂDÂBI

SELÂMIN FAZÎLETİ:

1. Abdullah b. Amr'dan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle demiştir:

((أَنَّ رَجُلاً سَأَلَ النَّبِيَّ ﷺ أَيُّ الْإِسْلاَمِ خَيْرٌ ؟ قَالَ: تُطْعِمُ الطَّعَامَ، وَتَقْرَأُ السَّلاَمَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ، وَمَنْ لَمْ تَعْرِفْ)) [متفق عليه]

"Bir adam, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e: İslâm'ın hangi hasletleri ve amelleri daha hayırlıdır (başkası için çok faydalıdır)? diye sordu. Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-: Yemek yedirmen ve tanıdığın ve tanımadığın herkese selâm vermendir, buyurdu." [2]

2. Ebu Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyrumuştur:

[1] Haşr Sûresi: 7
[2] Buhârî, hadis no: 12. Lafız ona âittir. Müslim, hadis no: 39

((لاَ تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا، وَلاَ تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا، أَوَلاَ أَدُلُّكُمْ عَلَى شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ:أَفْشُوا السَّلاَمَ بَيْنَكُمْ)) [رواه مسلم]

"Nefsim elinde olan Allah'a yemîn olsun ki,îmân etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de (tam anlamıyla) îmân etmiş olamazsınız. Size, yaptığınız takdirde birbirinizi seveceğiniz bir şeyi göstereyim mi: Selâmı aranızda yayınız."[1]

3. Abdullah b. Selâm'dan -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle demiştir:

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'i şöyle derken işittim:

((أَيُّهَا النَّاسُ! أَفْشُوا السَّلاَمَ، وَأَطْعِمُوا الطَّعَامَ، وَصَلُّوا وَالنَّاسُ نِيَامٌ، تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِسَلاَمٍ)) [رواه الترمذي وابن ماجه]

"Ey insanlar! (Tanıdığınız ve tanımadığınız herkese vererek) selâmı yayın, (yoksul ve yetimlere) yemek yedirin ve (geceleyin) insanlar uyurlarken namaz kılın ki cennete selâmetle giresiniz."[2]

SELÂM NASIL VERİLİR?

1. Allah Teâlâ selâm hakkında şöyle buyurmuştur:

à [وَإِذَا حُيِّيتُم بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا۟ بِأَحْسَنَ مِنْهَآ أَوْ رُدُّوهَآ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ

٨٦ Z] [سورة النساء: ٨٦]

"Size (müslüman birisi tarafından) selâm verildiği zaman,siz de onu ondan (onun selâmdan) daha güzeli ile selâmlayın (karşılık verin) veya ona, verilen selâm gibi selâmla karşılık verin. Şüphesiz ki Allah, her şeyin karşılığını verendir."[3]

2. İmrân b. Husayn'dan -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle demiştir:

((جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ:السَّلاَمُ عَلَيْكُمْ، فَرَدَّ عَلَيْهِ السَّلاَمَ، ثُمَّ جَلَسَ. فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: عَشْرٌ. ثُمَّ جَاءَ آخَرُ فَقَالَ: السَّلاَمُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ،

[1] Müslim, hadis no: 54

[2] Hadis sahihtir. Tirmizî, hadis no: 2485, lafız kendisine âittir. Sahihu Süneni't-Tirmizî, hadis no: 2019, İbn-i Mâce, hadis no: 1334, Sahihu Sünen-i İbn-i Mâce, hadis no: 1097

[3] Nisâ Sûresi: 86

فَرَدَّ عَلَيْهِ فَجَلَسَ. فَقَالَ: عِشْرُونَ. ثُمَّ جَاءَ آخَرُ فَقَالَ: السَّلاَمُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، فَرَدَّ عَلَيْهِ فَجَلَسَ. فَقَالَ: ثَلاَثُونَ)) [رواه أبو داود والترمذي]

"Bir adam Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e gelerek: Esselâmu aleykum, dedi. Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- adamın selâmını aldı (aleykum selâm diyerek karşılık verdi).Sonra adam oturdu.Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-: Ona on sevap verildi (veya ona on sevap yazıldı) buyurdu. Sonra başka birisi gelerek: Esselâmu aleykum ve rahmetullah,dedi. Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- adamın selâmını aldı (aleykum selâm ve rahmetullah diyerek karşılık verdi).Sonra adam oturdu.Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-: Ona yirmi sevap verildi (veya ona yirmi sevap yazıldı) buyurdu. Sonra başka birisi gelerek:Esselâmu aleykum ve rahmetullahi ve berakatuhu, dedi. Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- adamın selâmını aldı (aleykum selâm ve rahmetullahi ve berakatuhu diyerek karşılık verdi). Sonra adam oturdu. Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-: Ona otuz sevap verildi (veya ona otuz sevap yazıldı) buyurdu. "[1]

SELÂMI ÖNCE VERENİN FAZÎLETİ:

1. Ebu Eyyûb el-Ensârî'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((لاَ يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاَثِ لَيَالٍ، يَلْتَقِيَانِ فَيُعْرِضُ هَـذَا وَيُعْرِضُ هَذَا وَخَيْرُهُمَا الَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلاَمِ)) [متفق عليه]

"Müslümanın, diğer bir müslüman kardeşini üç günden fazla terketmesi (onunla dargın durması), helâl olmaz. Birbirleriyle karşılaştıklarında o yüz çevirir, bu da yüz çevirir.O ikisinden en fazîletlisi, selâmı ilk önce verendir. "[2]

2. Ebu Ümâme'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِاللَّهِ مَنْ بَدَأَهُمْ بِالسَّلاَمِ)) [رواه أبو داود والترمذي]

"Şüphesiz ki insanlar içerisinde Allah'ın rahmetine en yakın (en lâyık) olan kimse, onlara ilk önce selâm verendir. "[3]

---

[1] Hadis sahihtir. Ebû Dâvûd, hadis no: 5195, Sahihu Sünen-i Ebî Dâvûd, hadis no: 4327, Tirmizî, hadis no: 2689, Sahihu Süneni't-Tirmizî, hadis no: 2163

[2] Buhârî, hadis no:6077, Müslim, hadis no: 2560. Lafız, Müslim'e âittir.

[3] Hadis sahihtir. Ebu Dâvûd, hadis no:5197. Lafız, kendisine âittir. Sahihu Sünen-i Ebî Dâvûd, hadis no: 4328, Tirmizî, hadis no: 2694, Sahihu Süneni't-Tirmizî, hadis no: 2167

SELÂMA HAK SAHİBİ OLANLAR KİMLERDİR?

1. Ebu Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((يُسَلِّمُ الصَّغِيرُ عَلَى الْكَبِيرِ،وَالْمَارُّ عَلَى الْقَاعِدِ،وَالْقَلِيلُ عَلَى الْكَثِيرِ))

[متفق عليه]

"Yaşça küçük olan, yaşça büyük olana, yürüyen oturana ve az olan topluluk da çok olan topluluğa selâm versin.[1]*"* [2]

2. Ebu Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((يُسَلِّمُ الرَّاكِبُ عَلَى الْمَاشِي، وَالْمَاشِي عَلَى الْقَاعِدِ، وَالْقَلِيلُ عَلَى الْكَثِيرِ)) [متفق عليه]

"Bineğe binen yürüyene, yürüyen oturana ve az olan topluluk, çok olan topluluğa selâm versin. [3]*"* [4]

KADINLARA VE ÇOCUKLARA SELÂM VERMEK:

1. Yezîd'in kızı Esmâ'dan -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle demiştir:

((مَرَّ عَلَيْنَا النَّبِيُّ ﷺ فِي نِسْوَةٍ فَسَلَّمَ عَلَيْنَا)) [رواه أبو داود وابن ماجه]

"Kadınlar topluluğu olduğumuz bir sırada Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- bize uğradı ve bize selâm verdi." [5]

2.

((عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ﷺ أَنَّهُ مَرَّ عَلَى صِبْيَانٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ، وَقَالَ: كَانَ النَّبِيُّ ﷺ يَفْعَلُهُ)) [متفق عليه]

---

[1] (يُسَلِّمُ) lafzı, haberdir, fakat emir (لِيُسَلِّمْ) (selâm versin), anlamındadır. Nitekim İmam Ahmed'in rivâyeti (selâm versin) şeklindedir. (Çeviren)

[2] Buhârî, hadis no:6231, Müslim, hadis no: 2160

[3] Küçük yaştakinin, büyük yaştakine selâm vermesinin sebebi; büyüğün hakkı içindir. Çünkü İslâm, büyüğe saygı göstermeyi ve ona mütevâzi davranmayı emreder.Az olan topluluğun, çok olana selâm vermesinin sebebi; çok olanın hakkı daha büyüktür. Yürüyenin oturana selâm vermesinin sebebi; yürüyenin, dışarıdan gelip de evine girene benzediği içindir. Bineğin üzerindekinin, yaya olarak yürüyene selâm vermesinin sebebi ise; Bineğe binenin bineğinden dolayı kibirlenmeyip mütevâzi olmaya dönmesi içindir. (Çeviren)

[4] Buhârî, hadis no:6232, Müslim, hadis no: 2160

[5] Hadis sahihtir. Ebu Dâvûd, hadis no:5204. Sahihu Sünen-i Ebî Dâvûd, hadis no: 4336, İbn-i Mâce, hadis no: 3701, Sahihu Süneni İbn-i Mâce, hadis no: 2986

"Enes b. Mâlik'ten -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o çocuklara uğrayıp selâm vermiş ve şöyle demiştir: Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- böyle yapardı." [1]

FİTNEDEN EMÎN OLUNDUĞU TAKDİRDE KADINLARIN ERKEKLERE SELÂM VERMESİ:

Ebu Tâlib'in kızı Ümmü Hâni'den[2] -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle demiştir:

((ذَهَبْتُ إِلَى رَسُول اللَّهِ ﷺ عَامَ الْفَتْحِ فَوَجَدْتُهُ يَغْتَسِلُ وَفَاطِمَةُ ابْنَتُهُ تَسْتُرُهُ، قَالَتْ: فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَقَالَ: مَنْ هَذِهِ؟ فَقُلْتُ: أَنَا أُمُّ هَانِئٍ بِنْتُ أَبِي طَالِبٍ. فَقَالَ: مَرْحَبًا بِأُمِّ هَانِئٍ)) [متفق عليه]

"Mekke'nin fethi yılında Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e gittiğimde onu yıkanırken, kızı Fâtıma'nın kendisini örterken buldum. (Ümmü Hâni) dedi ki: Ona selâm verdim. Kim o kadın, dedi. Bunun üzerine: Ben, Ebu Tâlib'in kızı Ümmü Hâni'yim, dedim. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-: Hoşgeldin Ümmü Hâni! buyurdu." [3]

EVE GİRERKEN SELÂM VERMEK:

Allah Teâlâ buyuruyor ki:

[فَإِذَا دَخَلْتُم بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَىٰٓ أَنفُسِكُمْ ´ µ ¶ ¸ مُبَٰرَكَةً طَيِّبَةً كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمُ ٱلْءَايَٰتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦١﴾ Z [سورة النور: ٦١]

"(Ey mü'minler! İster meskun olsun, ister meskun olmasın) evlere girdiğiniz zaman, Allah katından mübârek (sevgi ve muhabbeti artıran) ve pek güzel (işiten kimseye hoş gelen) bir esenlik olarak birbirinize selâm verin." [4]

---

[1] Buhârî, hadis no:6247. Lafız, Buhârî'ye âittir. Müslim, hadis no: 2168

[2] Hâşimoğulları kabilesinden Ebu Tâlib'in kızıdır.Künyesi, Ümmü Hâni'dir.Bazı âlimeler Fâhite, bazıları da Hind olduğunu söylemişlerdir. Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'den hadisler rivâyet etmiştir. Muâviye'nin hilâfeti zamanında vefât etmiştir.

[3] Buhârî, hadis no:6158. Lafız, Buhârî'ye âittir. Müslim, hadis no: 336

[4] Nûr Sûresi: 61

ZİMMET EHLİNE[1] SELÂM VERMEMEK GEREKİR:

1. Ebu Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((لاَ تَبْدَءُوا الْيَهُودَ وَلاَ النَّصَارَى بِالسَّلاَمِ، فَإِذَا لَقِيتُمْ أَحَدَهُمْ فِي طَرِيقٍ فَاضْطَرُّوهُ إِلَى أَضْيَقِهِ)) [رواه مسلم]

"Yahûdî ve hıristiyanlara ilk önce selâm veren siz olmayın. Onlardan birisiyle yolda karşılaştığınız zaman onu, yolun dar olan tarafına doğru sıkıştırınız."[2]

2. Enes b. Mâlik'ten -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((إِذَا سَلَّمَ عَلَيْكُمْ أَهْلُ الْكِتَابِ، فَقُولُوا: وَعَلَيْكُمْ)) [متفق عليه]

"Kitap ehli (yahûdî ve hıristiyanlar) size selâm verdiği zaman, siz de 've aleyküm'[3] deyin!"[4]

MÜSLÜMANLAR VE KÂFİRLERİN BULUNDUĞU BİR MECLİSE GELEN KİMSE MÜSLÜMANLARI KASTEDEREK SELÂM VERİR:

Üsâme b. Zeyd'den -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle demiştir:

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- Sa'd b. Ubâde'yi hastalığında ziyâret etmişti. Meclise geldiğinde içlerinde müslümanlar, putlara tapan müşrikler ve yahûdîler vardı.Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- onlara selâm verdi. Sonra durdu ve bineğinden inip onları Allah'ın dînine (müslüman olmaya) çağırıp onlara Kur'an okudu."[5]

BİR MECLİSE GİRERKEN VE MECLİSTEN ÇIKARKEN SELÂM VERMEK:

Ebu Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((إِذَا انْتَهَى أَحَدُكُمْ إِلَى الْمَجْلِسِ فَلْيُسَلِّمْ، فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَقُومَ فَلْيُسَلِّمْ، فَلَيْسَتْ الْأُولَى بِأَحَقَّ مِنَ الْآخِرَةِ)) [رواه أبو داود والترمذي]

---

[1] İslâm ülkesinin vatandaşı olmuş kâfirlere,arada bir ahid ve anlaşma (zimmet) olduğu için "zimmî, muâhed, ehl-i zimmet" denir. Onlar, din ve inanç dışındaki konularda, müslümanlarla eşit haklara sahiptirler.

[2] Müslim, hadis no: 2167

[3] Yani onlara:'Aleykum selâm" demeyin.Çünkü onlar, çoğunlukla selâm veriyormuş gibi "Essâmu aleykum" (âcil ölüm, sizin üzerinize olsun) derler. 'Ve aleykum' dediğiniz zaman, onlara şöyle demiş olursunuz: 'Söylemiş olduğunuz şey, sizin üzerinize olsun, sizin başınıza gelsin."

[4] Buhârî, hadis no:6258. Buhârî'ye âittir. Müslim, hadis no: 2163

[5] Buhârî, hadis no:5663. Müslim, hadis no: 1798.Lafız, Müslim'e âittir.

"Sizden biriniz bir meclise geldiğinde, selâm versin.Kalkmak istediğinde yine selâm versin.Çünkü birinci selâm, ikinci selâmdan daha hak sahibi, daha evlâ değildir (aksine her ikisi de hak ve sünnettir)."[1]

BULUŞMA SIRASINDA BİRBİRİNE EĞİLMEMEK GEREKİR:

Enes b. Mâlik'ten -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle demiştir:

((قَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! الرَّجُلُ مِنَّا يَلْقَى أَخَاهُ أَوْ صَدِيقَهُ أَيَنْحَنِي لَهُ؟ قَالَ: لاَ. قَالَ: أَفَيَلْتَزِمُهُ وَيُقَبِّلُهُ؟ قَالَ: لاَ. قَالَ: أَفَيَأْخُذُ بِيَدِهِ وَيُصَافِحُهُ؟ قَالَ: نَعَمْ)) [رواه الترمذي وابن ماجه]

"Bir adam: Ey Allah'ın elçisi! Bizden birisi (müslüman) kardeşi veya arkadaşı ile karşılaştığında onun için eğilir (başını ona eğer) mi? diye sordu. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-: Hayır,buyurdu.Adam: Peki onunla kucaklaşıp onu öpebilir mi? diye sordu. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-: Hayır, buyurdu.Adam: Peki elinden tutup tokaşabilir mi? diye sordu.Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-: Evet, buyurdu." [2]

TOKALAŞMANIN (MUSAFAHANIN) FAZÎLETİ:

Berâ b. Âzib'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((مَا مِنْ مُسْلِمَيْنِ يَلْتَقِيَانِ فَيَتَصَافَحَانِ إِلاَّ غُفِرَ لَهُمَا قَبْلَ أَنْ يَفْتَرِقَا))

[رواه أبو داود والترمذي]

"İki müslüman birbiriyle buluştuğunda tokalaşırsa, oradan ayrılmadan önce her ikisinin (küçük) günahları bağışlanır."[3]

TOKALAŞMA VE KUCAKLAŞMA NE ZAMAN OLUR?

Enes b. Mâlik'ten -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle demiştir:

---

[1] Hadis ceyyid'dir. Ebu Dâvûd, hadis no: 5208 Sahihu Sünen-i Ebî Dâvûd, hadis no: 4340, Tirmizî, hadis no: 2706, Sahihu Süneni't-Tirmizî, hadis no: 2177. Bkz: "Silsiletul-Ehâdi's-Sahiha", hadis no: 83

[2] Hadis, hasendir. Tirmizî, hadis no: 2728, Hadisin lafzı, Tirmizî'ye âittir. Sahihu Süneni't-Tirmizî, hadis no: 2195. İbn-i Mâce, hadis no: 3702, Sahihu Sünen-i İbni Mâce, hadis no: 2987

[3] Hadis hasendir. Ebu Dâvûd, hadis no: 5212, Sahihu Sünen-i Ebî Dâvûd, hadis no: 4343, Tirmizî, hadis no: 2727, Sahihu Süneni't-Tirmizî, hadis no: 2197

((كَانَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ ﷺ إِذَا تَلاَقَوْا تَصَافَحُوا، وَإِذَا قَدِمُوا مِنْ سَفَرٍ تَعَانَقُوا)) [رواه الطبراني في الأوسط]

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in ashâbı buluştuklarında birbirleriyle tokalaşırlar, yolculuktan döndüklerinde ise kucaklaşırlardı."[1]

HAZIRDA OLMAYANIN SELÂMI NASIL ALINIR?

1. Âişe'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- kendisine şöyle demiştir:

((يَا عَائِشَةُ! هَذَا جِبْرِيلُ يَقْرَأُ عَلَيْكِ السَّلاَمَ. فَقَالَتْ: وَعَلَيْهِ السَّلاَمُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ. تَرَى مَا لاَ أَرَى، تُرِيدُ النَّبِيَّ ﷺ)) [متفق عليه]

"Ey Âişe! Bu Cebrâil'dir. Sana selâm veriyor. Bunun üzerine Âişe: 'Ve aliyhis-selâm ve rahmetullahi ve berakatuh', dedi. Âişe -Allah ondan râzı olsun- Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'i kastederek: Senin gördüğünü ben göremiyorum, dedi."[2]

2. Bir adam, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e gelerek:

((إِنَّ أَبِي يَقْرَأُ عَلَيْكَ السَّلاَمَ. فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ:عَلَيْكَ وَعَلَى أَبِيكَ السَّلاَمُ))

[رواه أحمد و أبو داود]

"Babam sana selâm yolluyor, dedi. Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- ona: Sana ve babana da selâm olsun, buyurdu." [3]

GELENE YARDIM ETMEK VE SAYGI GÖSTERMEK İÇİN AYAĞA KALKMAK:

1. Ebu Saîd'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle demiştir:

((أَنَّ أَهْلَ قُرَيْظَةَ نَزَلُوا عَلَى حُكْمِ سَعْدٍ، فَأَرْسَلَ النَّبِيُّ ﷺ إِلَيْهِ فَجَاءَ، فَقَالَ: قُومُوا إِلَى سَيِّدِكُمْ أَوْ قَالَ: خَيْرِكُمْ)) [متفق عليه]

"Kureyza ehli (yahûdileri) Sa'd. Muaz'ın -Allah ondan râzı olsun- hükmüne râzı oldular. Bunun üzerine Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- (gelmesi için) kendisine bir elçi yolladı. Sa' b. Muaz gelince,

---

[1] Hadis ceyyid'dir. Taberânî "Mu'cemu'l-Evsat'ta rivâyet etmiştir. hadis no:97.Bkz: Silsiletu'l-Ehâdisi's-Sahiha", hadis no: 2647

[2] Buhârî, hadis no: 3217. Buhârî'ye âittir. Müslim, hadis no: 2447

[3] Hadis hasendir. Ahmed, hadis no: 23492, Ebu Dâvûd, hadis no: 5231.Hadisin lafzı, Ebu Dâvûd'a âittir. Sahihu Sünen-i Ebî Dâvûd, hadis no: 4358

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- Ensar'a: Efendiniz için ayağa kalkın veya en hayırlınız için ayağa kalkın[1], buyurdu."[2]

Başka bir rivâyette şöyle buyurmuştur:

((قُومُوا إِلَى سَيِّدِكُمْ فَأَنْزَلُوهُ)) [رواه أحمد]

"Efendiniz için ayağa kalkın ve onu merkebinden indirin."[3]

2. Mü'minlerin annesi Âişe'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle demiştir:

((مَا رَأَيْتُ أَحَدًا كَانَ أَشْبَهَ سَمْتًا وَهَدْيًا وَدَلاًّ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْ فَاطِمَةَ رضي الله عنها ، كَانَتْ إِذَا دَخَلَتْ عَلَيْهِ قَامَ إِلَيْهَا، فَأَخَذَ بِيَدِهَا وَقَبَّلَهَا وَأَجْلَسَهَا فِي مَجْلِسِهِ، وَكَانَ إِذَا دَخَلَ عَلَيْهَا قَامَتْ إِلَيْهِ فَأَخَذَتْ بِيَدِهِ فَقَبَّلَتْهُ وَأَجْلَسَتْهُ فِي مَجْلِسِهَا)) [رواه أبو داود والترمذي]

"Görünüş, yol ve güzel ahlâk bakımından Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e benzeyen Fâtıma'dan -Allah ondan râzı olsun- başka birisini görmedim. Fâtıma, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in huzuruna girdiğinde, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ona doğru ayağa kalkar, elinden tutar, onu (iki gözünün arasından veya başından) öper ve kendi yerine oturturdu. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- onun yanına girdiğinde ise, Fâtıma -Allah ondan râzı olsun- ona doğru ayağa kalkar, onun elinden tutar, onu (elinden veya başından) öper ve kendi yerine oturturdu."[4]

KENDİSİ İÇİN AYAĞA KALKILMASINI VEYA KENDİSİ İÇİN AYAKTA DURULMASINI İSTEMENİN ÇİRKİN OLUŞU:

Muâviye'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'i şöyle derken işittim, demiştir:

((مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَتَمَثَّلَ لَهُ الرِّجَالُ قِيَامًا، فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ))[رواه الترمذي]

---

[1] Bazı âlimler bunun anlamı hakkında şöyle demişlerdir: "Yani efendinize veya en hayırlınıza merkebinden inmesinde kendisine yardım etmek için ayağa kalkın", demektir.Çünkü Sa'd b. Muaz, Hendek savaşında yaralandığından dolayı hasta idi. (Çeviren)

[2] Buhârî, hadis no: 6262. Buhârî'ye âittir. Müslim, hadis no: 1768

[3] Hadis hasendir.Ahmed, hadis no: 25610. Bkz: "Silsiletu'l-Ehâdîs'-Sahîha", hadis no: 67

[4] Hadis sahihtir. Ebu Dâvûd, hadis no: 5217, Lafız, Ebu Dâvûd'a âittir. Sahihu Sünen-i Ebî Dâvûd, hadis no: 4347, Tirmizî, hadis no: 3872, Sahihu Süneni't-Tirmizî, hadis no: 3039

"Her kim, erkeklerin kendisine (tâzim göstermeleri için önünde) ayağa kalkmalarından hoşlanırsa[1], cehennemdeki yerine hazırlansın."[2]

İŞİTMEDİĞİ TAKDİRDE SELÂMI ÜÇ DEFA TEKRARLAMANIN SÜNNET OLUŞU:

Enes b.Mâlik -Allah ondan râzı olsun-,Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'den rivâyet ettiğine göre, o şöyle demiştir:

((أَنَّهُ كَانَ إِذَا تَكَلَّمَ بِكَلِمَةٍ أَعَادَهَا ثَلاَثًا حَتَّى تُفْهَمَ عَنْهُ، وَإِذَا أَتَى عَلَى قَوْمٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ، سَلَّمَ عَلَيْهِمْ ثَلاَثًا)) [رواه البخاري]

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- bir söz söylediği zaman kendisinden anlaşılsın diye o sözü üç defa tekrarlardı. Bir topluluğa geldiği zaman, onlara selâm verirdi. (Sesini işittiremediğinden endişe ettiği zaman) onlara üç defa selâm verirdi."[3]

BİR TOPLULUĞA SELÂM VERMEK:

Ali b. Ebî Tâlib'ten -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'den rivâyet ettiğine göre, o şöyle demiştir:

((يُجْزِئُ عَنِ الْجَمَاعَةِ إِذَا مَرُّوا أَنْ يُسَلِّمَ أَحَدُهُمْ، وَيُجْزِئُ عَنِ الْجُلُوسِ أَنْ يَرُدَّ أَحَدُهُمْ)) [رواه أبو داود]

"Bir topluluk, bir topluluğa uğradığında onlardan birisinin selâm vermesi ve kendilerine selâm verilen oturan topluluktan da birisinin onun selâmını alması yeterlidir."[4]

---

[1] el-Ayni, Buhârî'nin şerhinde Ebî'l-Velîd b. Rüşd'den şöyle nakleder:

Başkası için ayağa kalkmanın dört hükmü vardır:

Birincisi:Kendisi için ayağa kalkanlara büyüklük taslamak isteyen kimse için ayağa kalkmak haramdır.

İkincisi: Kendisi için ayağa kalkanlara büyüklük taslamayan, fakat bu davranışın sonucunda nefsine korktuğu bir şey girmesinden ve zorba hükümdarlara benzemesinden endişe eden kimse için ayağa kalkmak mekruhtur.

Üçüncüsü: Kendisi için ayağa kalkanlara büyüklük taslamayan ve zorba hükümdarlara da benzemeyen, fakat kendisine iyilik ve saygıdan dolayı ayağa kalkmak câizdir.

Dördüncüsü: Yolculuktan dönene selâm vermek ve hoşgeldin demek, yeni bir nimete sahip olanı tebrik etmek veya başına bir belâ geleni teselli etmek için ayağa kalkmak mendubdur.

[2] Hadis sahihtir. Ebu Dâvûd, hadis no: 5229, Lafız, Ebu Dâvûd'a âittir. Sahihu Sünen-i Ebî Dâvûd, hadis no: 4357, Tirmizî, hadis no: 2755. Lafız, Türmizî'ye âittir. Sahihu Süneni't-Tirmizî, hadis no: 2212

[3] Buhârî, hadis no: 95

[4] Hadis hasendir. Ebu Dâvûd, hadis no: 5210, Sahihu Sünen-i Ebî Dâvûd, hadis no: 4342, Bkz: "Silsiletu'l-Ehâdi's-Sahiha", hadis no: 1412 ve "İrvâu'l-Ğalîl", hadis no: 778

TUVALET İHTİYACINI GİDERİRKEN SELÂM VERMEMEK VE ALMAMAK GEREKİR:

1. Abdullah b. Ömer'den -Allah ondan ve babasından râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle demiştir:

((أَنَّ رَجُلاً مَرَّ وَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَبُولُ فَسَلَّمَ، فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِ)) [رواه مسلم]

"Bir adam, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- küçük abdestini yaparken ona uğradı ve selâm verdi. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- onun selâmını almadı."[1]

2.

((عَنْ الْمُهَاجِرِ بْنِ قُنْفُذٍ ا أَنَّهُ أَتَى النَّبِيَّ ﷺ وَهُوَ يَبُولُ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ، فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِ حَتَّى تَوَضَّأَ، ثُمَّ اعْتَذَرَ إِلَيْهِ، فَقَالَ: إِنِّي كَرِهْتُ أَنْ أَذْكُرَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ إِلاَّ عَلَى طُهْرٍ)) [رواه أبو داود والنسائي]

"Muhâcir b. Kunfuz'dan -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- küçük abdestini yaparken geldi ve ona selâm verdi.Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- abdest alıncaya kadar onun selâmını almadı. Sonra ondan mazeretini kabul etmesini istedi ve: Ben, Allah -azze ve celle-'yi abdestsiz olarak anmayı çirkin gördüğüm için (selâmını almadım),dedi."[2]

MİSÂFİRİ AĞIRLAMANIN, TANINMASI VE MİSÂFİR EDİLMESİ İÇİN YABANCIDAN KENDİSİNİ TANITMASINI İSTEMENİN MÜSTEHAP OLUŞU:

Ebu Cemra'dan -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle demiştir:

((كُنْتُ أُتَرْجِمُ بَيْنَ ابْنِ عَبَّاسٍ وَبَيْنَ النَّاسِ فَقَالَ: إِنَّ وَفْدَ عَبْدِ الْقَيْسِ أَتَوُا النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: مَنِ الْوَفْدُ أَوْ مَنِ الْقَوْمُ؟ قَالُوا:رَبِيعَةُ. فَقَالَ: مَرْحَبًا بِالْقَوْمِ أَوْ بِالْوَفْدِ غَيْرَ خَزَايَا وَلاَ نَدَامَى...)) [متفق عليه]

---

[1] Müslim, hadis no: 370

Sünen-i İbn-i Mâce'de, Ebu Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunan hadiste ise, "Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- küçük abdestini yaptıktan sonra avuçlarıyla toprağa vurup teyemmüm aldı, sonra da adamın selâmını aldı." (Çeviren)

[2] Hadis sahihtir. Ebu Dâvûd, hadis no: 17:Lafız, Ebu Dâvûd'a âittir. Sahihu Sünen-i Ebî Dâvûd, hadis no: 17, Nesâî, hadis no: 38, Sahihu Sünen-i Nesâî, hadis no: 37

"Ben, İbn-i Abbas ile insanlar arasında onun sözlerini terceme ediyordum.[1] *İbn-i Abbas şöyle dedi: Abdulkays heyeti Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e geldiğinde Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- onlara: Gelen heyet veya topluluk kimdir? diye sordu. Onlar: Rabîa kabilesi dediler.Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-: Gelen topluluk veya heyet, zelîl ve pişman olmamış kimseler olarak hoşgeldiler, buyurdu."*[2]

ALEYKES-SELÂM DİYE SELÂM VERMENİN ÇİRKİN OLUŞU:

1. Câbir b. Süleym'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, o şöyle demiştir:

((أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقُلْتُ:عَلَيْكَ السَّلاَمُ يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ:لاَ تَقُلْ عَلَيْكَ السَّلاَمُ، وَلَكِنْ قُلْ: اَلسَّلاَمُ عَلَيْكَ)) [رواه أبو داود والترمذي]

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e geldim ve: 'Aleykes-Selâm' ey Allah'ın elçisi! dedim. Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-: 'Aleykes-Selâm' deme. Fakat 'Esselâmu Aleyke' de, buyurdu."[3]

Başka bir rivâyette ise şöyle demiştir:

((أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقُلْتُ:عَلَيْكَ السَّلاَمُ يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ:لاَ تَقُلْ عَلَيْكَ السَّلاَمُ، فَإِنَّ عَلَيْكَ السَّلاَمُ تَحِيَّةُ الْمَوْتَى)) [رواه أبو داود]

"Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e geldim ve: 'Aleykes-Selâm' ey Allah'ın elçisi! dedim.Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-: 'Aleykes-Selâm' deme.Çünkü 'Aleykes-Selâm', ölülerin selâmıdır, buyurdu."[4]

---

[1] Rivâyete göre Ebu Cemra, Farsçayı bildiği için farsça konuşulanları İbn-i Abbas'a terceme ediyordu.Başka bir rivâyete göre ise, Ebu Cemra, İbn-i Abbas'ın konuşmalarını onu işitemeyenlere aktarıyordu. (Çeviren)

[2] Buhârî, hadis no: 87. Lafız Buhârî'ye âittir. Müslim, hadis no: 17

[3] Hadis sahihtir. Ebu Dâvûd, hadis no: 5209. Sahihu Sünen-i Ebî Dâvûd, hadis no:4341, Tirmizî, hadis no: 2722, Sahihu Sünen-it-Tirmizî, hadis no: 2189

[4] Hadis sahihtir. Ebu Dâvûd, hadis no: 5209. Sahihu Sünen-i Ebî Dâvûd, hadis no:4341,